

Alicja Bania

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego

RECENZJA KSIĄŻKI JOANNY OSTROUCH-KAMIŃSKIEJ „RODZINA PARTNERSKA JAKO RELACJA WSPÓLZALEŻNYCH PODMIOTÓW. STUDIUM SOCJOPEDAGOGICZNE NARRACJI RODZICÓW PRZECIĄŻONYCH ROLAMI.”
WYDAWNICTWO IMPULS, KRAKÓW 2011, WYDANIE 1, STRON 380

Dr Joanna Ostrouch-Kamińska jest adiunktem w Katedrze Pedagogiki Ogólnej na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Zajmuje się problematyką różnicowania procesów społecznych i edukacyjnych ze względu na płeć oraz koncentruje się na badaniu relacji małżeńsko – rodzinnych. Recenzowana publikacja jest znaczącym dorobkiem w twórczości autorki, choć nie jedynym. Warto wspomnieć o takich pracach, jak: „Nieuchwytnie. Relacje matek i córek w codzienności (Olsztyn 2004), czy „Mężczyźni na przełęczu życia. Studium socjopedagogiczne” (wspólnie z I. Chmurą-Rutkowską, Kraków 2007). „Rodzina partnerska jako relacja współzależnych podmiotów” stanowi wartościowe interdyscyplinarne studium na temat współczesnego dyskursu o rodzinie.

Książka ta składa się z 2 części i 7 spójnych rozdziałów. Rozpoczyna ją podziękowanie dla osób, dzięki którym publikacja ta powstała. Kolejnym punktem jest wprowadzenie. Zawarte w nim treści sygnalizują o czym traktować będzie publikacja. Autorka wskazuje, co stanowi centrum jej rozważań, a także uzasadnia i definiuje przytoczone w tekście terminy. Każdy rozdział rozpoczyna się od cytatu. Niektóre z nich zaczerpnięte zostały z literatury socjologicznej, pedagogicznej, inne zaś pochodzą z wywiadów stanowiących podstawę empiryczną niniejszej książki.

Część pierwsza publikacji poświęcona jest teoretycznym i metodologicznym podstawom badań własnych. Rozdział pierwszy „Rodzina i płeć w procesie przemian” rozpoczyna się cytatem Ulricha Becka oraz Anthoniego Giddensa, który wpisuje się w treści poniższego rozdziału. Rozdział ten traktuje o procesach warunkujących zmiany społecznego postrzegania, usytuowania oraz funkcjonowania kobiet i mężczyzn, ze szczególnym

uwzględnieniem kontekstu życia małżeńsko-rodzinnego, relacji wewnątrz- i zewnątrzrodzinnych. Autorka przedstawia bogate spektrum refleksji i studiów nad życiem rodzinnym. Wskazuje, jak wielu autorów zajmuje się problematyką człowieka w kontekście tworzenia mikrostruktur społecznych. Joanna Ostouch-Kamińska swoje rozważania nad dyskursem rodzinno-małżeńskim rozpoczyna od przytoczenia genezy koncepcji „schyłku rodziny” (s. 33). Liczne przypisy w tym rozdziale stanowią dodatkową interpretację teorii, a zarazem kolejną część książki. Wszystko to, co autorka chciała doprecyzować zostało umieszczone w przypisach dolnych. Joanna Ostouch-Kamińska nawiązuje do wielu znanych koncepcji i teorii. Analizuje teorie socjologiczne, m.in. Comte’a, Giddensa, Znanieckiego, pedagogiczne – Kawula, Kwieciński, Bezwińska, psychologiczne – Freud, a także teorie mieszczące się w interdyscyplinarnym obszarze nauk humanistycznych, np. Bernstein. Rozdział pierwszy zawiera również analizę medialnego przekazu dotyczącego kobiecości i męskości oraz postrzegania ich ról w społeczeństwie. Zaprezentowany w pierwszym rozdziale interdyscyplinarny dyskurs na temat życia małżeńsko-rodzinnego oraz postrzegania ról społecznych kobiety i mężczyzny ukazuje, jak ważna jest podejmowana przez autorkę problematyka i jakie miejsce publikacja ta zajmie wśród literatury przedmiotu.

Rozdział drugi „Dyskusja o partnerstwie w rodzinie” traktuje o różnych aspektach partnerstwa oraz o pojęciach z nim związanych. Autorka odnosi się do wyników istniejących już badań w tym obszarze. Szczególną uwagę w tym rozdziale Joanna Ostouch-Kamińska zwróciła na problem przemocy w rodzinie. Autorka przywołuje badania A. Giddensa, Danuty Duch-Krzysztożka, a także znane badania TNS OBOP z 2007 r. Rozdział drugi to także wprowadzenie do zapoznania się z różnymi istniejącymi modelami rodziny. Szczególną uwagę autorka poświęca modelowi rodziny z równoległymi karierami zawodowymi rodziców (*dual-career family*) zaznaczając jednak, że w przekładzie na język polski warto dodać i podkreślić rodzicielską rolę partnerów (w przeciwieństwie do rodziny DINKS – *double income no kids*).

Rozdział trzeci poświęcony został metodologii i procedurze badań. Autorka dokonała tu przeglądu dostępnych w literaturze przedmiotu definicji i orientacji metodologicznych. W sposób precyzyjny i logiczny przedstawiony został wybór odpowiedniej metody badawczej. Badanie biograficzne, którego podjęła się autorka, to próba poszukiwania odpowiedzi na pytania dotyczące funkcjonowania życia codziennego – podziału obowiązków, kariery, życia domowego, rodzicielstwa, sposobów działania i doświadczania. W rozdziale tym przedstawiony został także cel i przedmiot badań. Ostatnia część tego rozdziału poświęcona została charakterystyce obszaru badań. Joanna Ostouch-Kamińska wskazuje

w jaki sposób dobrała próbę badawczą oraz przedstawiła kryteria doboru. Rozdział ten kończy pierwszą część książki.

Część druga zatytułowana została „Między możliwością wyboru a świadomością konfliktu – opis i interpretacja”. Rozpoczyna się ona od rozdziału 4 „Konstruowanie przestrzeni doświadczeń biograficznych”. Jego główne przesłanie to nakreślenie portretu przeciążonych wieloma rolami kobiet i mężczyzn, którzy na co dzień próbują tworzyć rodziny o charakterze partnerskim. Autorka rozpoczynając analizę badań własnych umiejscawia je wśród obecnych już w literaturze dostępnych badań. Powołuje się m.in. na badania L. R. Silberstein z 1992 r.

Rozdział piąty recenzowanej książki nosi tytuł „Praca – równość jako równowaga”. Traktuje on o znaczeniu pracy zawodowej w życiu kobiet i mężczyzn tworzących egalitarne związki. Stanowi próbę odpowiedzi na pytanie o wartości, aspiracje, dążenia i osiągnięcia w pracy. Przedstawia również badanych w kontekście konstruowania przez nich życia codziennego - łączenia domowych obowiązków z karierą.

Przedostatni rozdział pracy stanowią rozważania na temat partnerskich stosunków w rodzinie. Początkowo autorka badała, czym dla respondentów jest partnerstwo i jak można je realizować w rodzinie. Na podstawie odpowiedzi ustaliła ideę partnerstwa w rodzinie, które badani scharakteryzowali w trzech kategoriach. Autorka zauważa jednak, iż oprócz deklaracji, należy jeszcze zweryfikować, jak owo partnerstwo realizowane jest w funkcjonowaniu życia codziennego. W rozdziale tym znaleźć można analizę podziału obowiązków domowych, rodzicielstwo i relacje z dziećmi, a także występujące pomiędzy partnerami relacje.

Rozdział siódmy poświęcony jest najważniejszemu dla *dual-career family* zagadnieniu. Stanowi analizę funkcjonowania rodzin, w których rodzice pracują zawodowo i próbują łączyć życie domowe z pracą i karierą. Autorka rozważa wiele aspektów balansowania pomiędzy dwoma najważniejszymi w życiu człowieka obszarami.

Druga część książki zakończona jest wnioskami i refleksjami autorki. Stanowią one próbę uporządkowania poprzednich rozdziałów i danych. Podsumowują, syntezują i klasyfikują wszystkie pojawiające się wcześniej wnioski i przemyślenia. Książka posiada również bardzo bogatą bibliografię, a także streszczenie w języku angielskim.

Publikacja Joanny Ostrouch-Kamińskiej stanowi bardzo ważny dorobek w obszarze badań nad rodziną. O ponadprzeciętnych walorach tej książki świadczą między innymi aktualność i ranga podjętej tematyki. Mimo, iż rodzina partnerska stanowi obszar badań wielu naukowców, rozpatrywana jest z różnych perspektyw i orientacji badawczych, „Rodzina partnerska jako relacja współzależnych podmiotów” wniosła nowe spojrzenie na rodzinę

partnerską. Joanna Ostrouch-Kamińska podjęła się próby demistyfikacji potocznego spojrzenia na rodzinę egalitarną. Dokonała pogłębionej analizy codzienności rodzin partnerskich (cel badań). Uznanie budzi wielość przytoczonej literatury. Korzystanie przez autorkę z teorii socjologicznych, pedagogicznych, psychologicznych, a także z badań nad przekazem medialnym ukazuje wysoką wartość recenzowanej książki. Ponadto, autorka, wykazuje wiedzę na temat dynamiki procesów zachodzących w rodzinie, a co za tym idzie zrozumienie dla zmienności i rozwoju towarzyszących tym zmianom poglądów, pojęć i definicji je opisujących. Oddaje to skomplikowany charakter opisywanych zjawisk i problemów. Recenzowana publikacja stanowi ważne, interdyscyplinarne studium nad rodziną w zmieniającej się rzeczywistości. Dzięki temu, książka ta może być polecana nie tylko studentom nauk humanistycznych, ale również rodzicom i nauczycielom, którzy chcą podnieść poziom swojej wiedzy.

W książce tej warto zwrócić uwagę na rozpoczynające każdy rozdział cytaty. Stanowią one próbę ukierunkowania czytelnika, o czym dany rozdział będzie traktował. Autorka nie ogranicza się przy tym, do ujednolicenia pochodzenia cytatów. Korzysta zarówno z uznanych w naukach humanistycznych autorytetów, m.in. Giddens, Beck, jak i z treści przeprowadzonych badań empirycznych. Układ książki i rozdziałów stanowi bardzo spójną i logiczną konstrukcję. Czytelnik z łatwością dostrzeże, jak pierwszy rozdział, teoretyczny, umożliwi pełnowartościowe zrozumienie kolejnych części.

Recenzowana książka skupia się na relacjach pomiędzy rodzicami, rodzicami i dziećmi (nie odwrotnie) i funkcjonowaniem pomiędzy domem a pracą. Sądzę, iż ominięcie perspektywy relacji dziecka do rodzica i jego pracy stanowi słaby punkt tej publikacji. Traktowanie rodziny jako diady może sugerować, że partnerstwo dotyczy tylko rodziców, pozostawiając dzieci jako osoby podrzędne.

Reasumując książka Joanny Ostrouch-Kamińskiej stanowi bardzo cenne źródło naukowej wiedzy. Przeczytanie jej dało mi wiele satysfakcji i zmotywowało do własnych poszukiwań. Rodzina partnerska, coraz częściej deklarowana przez Polaków, zmienia się już nie tylko na papierze, ale także w życiu codziennym. Przestaje być utopią, niespełnionym dążeniem. Książka ta może stanowić doskonały bodziec dla wielu rodzin, ukazując że warto zmienić coś w swoim życiu. Warto podjąć refleksję.